

Sammendrag: Vilkårskrav i Surna

I desember 2009 fastla Surnadal og Rindal kommunestyre i fellesskap revisjonens hovedmål slik:

- *Revisjonen skal tilrettelegge for at laks- og sjøaurestammene i vassdraget skal styrkes*
- *Bærekraftig vannkraftproduksjon skal sikres*

I 2010 ble det gjennomført en lokal høringsprosess for å underbygge krav om reviderte vilkår. Resultatet er dokumentert i følgende vedlegg:

1. Kommunikasjon og tilbakespill fra allmenne interesser om vilkårskrav
2. Surnavassdraget, - oversikt, tilstands- og tiltaksrettet informasjon
3. Prosess i 1960-årene gjeldende utbygging og miljøvilkår

I sammenheng med reguleringen, er Surna i nyere tid blitt ett av de mest studerte nasjonale laksevassdrag i Norge. Denne kunnskapen vil ha stor nytte i revisjonen og for senere vassdragsdrift.

EUs rammedirektiv for vann og den norske vannforskriften er også sentrale i revisjonsprosessen.

I Surna vil behovet for lokale tiltaksanalyser, både iht til vannforskriften og i revisjonen, i stor grad være like. Revisjonsprosessen søkes derfor så langt som mulig samordnet med vanddirektivarbeidet i Nordre Nordmøre vannområde. Surna og Surnadalsfjorden utgjør en viktig del av dette nye forvaltningsområdet.

Styrking av laks- og sjøaurestammene

Historisk er Surna kjent som en storlakselv. Reguleringspåvirkningene i vassdraget og på laksestammen er tydelige, bl.a. i reduksjon av laksens størrelse. Direktoratet for naturforvaltning (DN) opprettet i 2008 et uavhengig vitenskaplig råd for lakseforvaltning i Norge. Rådet har bl.a. til oppgave å overvåke laksestammene mht gytebestand og trusselnivå. I sin status for norske laksebestander i 2010, nr 2b, beskriver rådet Surna som et vassdrag med redusert ungfishproduksjon, uoppnådd forvaltningsmål (gytebestandsmål), og i fare for at beskatningen for denne laksebestanden er utenfor bærekraftige rammer. For å styrke laks- og sjøaurestammene i Surna kreves adekvate vilkår og tiltak.

Revisjonens høyeste prioriteter

Standardvilkår nr 14: Manøvreringsreglement

- Det kreves et **5-års prøvereglement og etablering av et miljøfaglig manøvreringsråd** for Trollheim kraftverk. Rådet skal bistå regulanten for å oppnå mer årstids- og miljøtilpassede kjørestrategier for kraftverket. Derved skal erfaringsgrunnlaget for bærekraftig drift med hensyn til miljø styrkes.
- For å fastlegge prøvereglementets innhold kreves nærmere hydroøkologiske tiltaksanalyser og ekspertvurderinger. Tiltakene som kreves omfatter i prioritert rekkefølge:
 1. *Miljøbasert vannføring oppstrøms Trollheim kraftverk som sikrer større vanndeakt areal og bedre laksehabitat i restvassdraget fra Rinna og ned til kraftverket.*
To alternativer: a) Kontinuerlig slipp; b) Adaptivt, etter behov for å sikre tilstrekkelige vanndekte arealer i restvassdraget
 2. *Miljøbasert vannføring nedstrøms Trollheim kraftverk med sesongtilpasninger.*
Mulighet for selektiv tapping fra Follsjøen mht vanntemperatur.
 3. *Bestemmelser om moderat avtrapping av vannføringer for å unngå brå vannstandsendringer,*
 4. *Flomløpsskjøtsel og biotopjusteringer i elveløp, herunder lage en kombinert handlingsplan*
 5. *Flytting av tidsrom for årlig teknisk revisjon av kraftstasjonen fra vår til høst*
 6. *Magasinmanøvrering: Tidsvindu hvor skogeiere kan avtale tømmerfløting på Gråsjøen*

Første prioritet i Surna gis kravet om en miljøbasert vannføring, sluppet fra takrenna til Rinna. Dette fordi pålitelig vanndekte arealer i restvassdraget ned til kraftstasjonen vurderes som de potensielt mest produktive oppvekstområdene for laks i Surna. Samlet er de seks prioriterte

tiltakene også de som allmennheten har gitt flest og mest vektige tilbakespill på i den lokale høringsprosessen høsten 2010. For kravet om prøvereglement og manøvreringsråd, er fornyelsen av reglement i Altaelva et forbilde.

Sikring av bærekraftig vannkraftproduksjon

Den overordnede hensikten med våre krav er, i samvirke med Statkraft, så langt som mulig å optimalisere samspillet mellom kraft og miljø. Dette innebærer at de regulerte vannføringene fra Trollheim kraftverk skal styres slik at de i størst mulig grad ligner naturlige vannføringer og temperaturforhold, - tilpasset laksen og sjøaurens behov, så vel som kraftmakedets etterspørsel etter energi. Ulempene med tidvis dannelse av frostrøyk nedstrøms kraftverket vil også søkes motvirket.

Øvrige krav

For å oppfylle kommunenes hovedmål og prioriteringer i Trollheimrevisjonen, stilles med dette krav om reviderte vilkår som gir hjemler for miljøtiltak som i særlig grad er aktuelle i Surna, slik høringsprosessen har gjenspeilet. Dette gjelder NVEs standardvilkår nr 14, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15 og 16 hvor særskilte krav gis kort omtale i det følgende. I tillegg til disse kan vi, iflg NVEs retningslinjer for vilkårsrevisjoner, forvente at ytterligere standardvilkår blir gjort gjeldende ved Trollheimrevisjonen.

7. Landskapsmessige forhold, tilsyn med mer: Krav

- At NVE og regulanten holder jevnlig tilsyn og at bl.a. oppfølging/rensk av takrennas inntak og vannveier skjer. Gjelder også merking av usikker is.

8. Naturforvaltning: Krav

- Videreutvikling av kultiveringstiltak for både laks og sjøaure i Surna
- Utredning og eventuell utprøving av tiltak som kan fremme anadrom gytefisks oppgang forbi utløpet av kraftstasjonen. (Del av de høyeste prioriteringene ovenfor)
- Bestandsundersøkelser av innlandsaure i magasinene
- Utredning om hjorteviltet og leveområders tilstand og potensielle forbedringsmuligheter.
- Få etablert ordningen for opphjelp av fisk/vilt/friluftsliv

9. Kulturminner: Krav

- NVE oppfordres til å varsle Riksantikvaren om at vilkårsrevisjon er i gang for Trollheim KV.

10. Forurensning med mer: Krav

- At kravet om opprettholdelse av en minimumsvannføring oppstrøms kraftverket innfris for også å bedre vassdragets resipientkapasitet og til enhver tid sikre god vannkvalitet i samsvar med vannforskriften. (Del av de høyeste prioriteringene ovenfor).

11. Ferdsel med mer: Krav

- Regulanten oppfordres til å tilrettelegge for bruk av båt til rekreasjonsaktiviteter i både Follsjø- og Gråsjømagasinene og samtidig tilse at nødvendige sikkerhetstiltak og varsler ivaretas for allmennhetens tilgang og beste, bl.a. med hensyn til usikker is i magasinene.

12. Terskler mm; Krav

- Integrering av ønskede biotopjusteringer med skjøtselsplanen for øring og begroing (Del av de høyeste prioriteringene ovenfor)

15. Hydrologiske observasjoner med mer: Krav

- At den ønskede hydrologiske observasjonsstasjonen etableres og at data den samler inn blir gjort tilgjengelig for verstkommunene og allmennheten. (Del av de høyeste prioriteringene ovenfor)
- At eventuelle klimabetingede endringer i feltenes tilsig observeres og registreres.

16. Etterundersøkelser: Krav (Del av de høyeste prioriteringene ovenfor)

- Videreføring av igangværende undersøkelser og overvåkning rettet mot kunnskapsbaserte tiltak som kan styrke stammene av laks og sjøaure i Surnavassdraget, og oppnå elvas gytebestandsmål.